

7. REGULACJA WYDAJNOŚCI SPRĘŻAREK

W wielu zastosowaniach sprężarek zachodzi potrzeba regulacji ich wydajności. Ma to miejsce m.in. wtedy, gdy sprężarka jest częścią większego systemu, który jest eksploatowany w warunkach zmiennego zapotrzebowania na sprężony czynnik. Przykładem może tu być np. urządzenie chłodnicze.

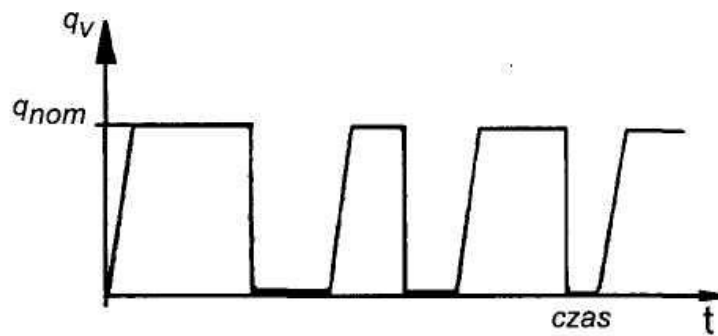
7.1. Sprężarki tłokowe

Wydajność sprężarek tłokowych reguluje się poprzez:

- okresowe zatrzymywanie i uruchamianie (metoda start/stop),
- otwieranie zaworów ssących podczas suwu kompresji i wyłaczania gazu,
- dławienie przepływu na rurociągu ssącym,
- włączanie dodatkowej przestrzeni szkodliwej,
- wyłączanie z pracy poszczególnych cylindrów sprężarki wielocylindrowej,
- zmianę prędkości obrotowej sprężarki.

Regulacja poprzez okresowe zatrzymywanie i uruchamianie sprężarki

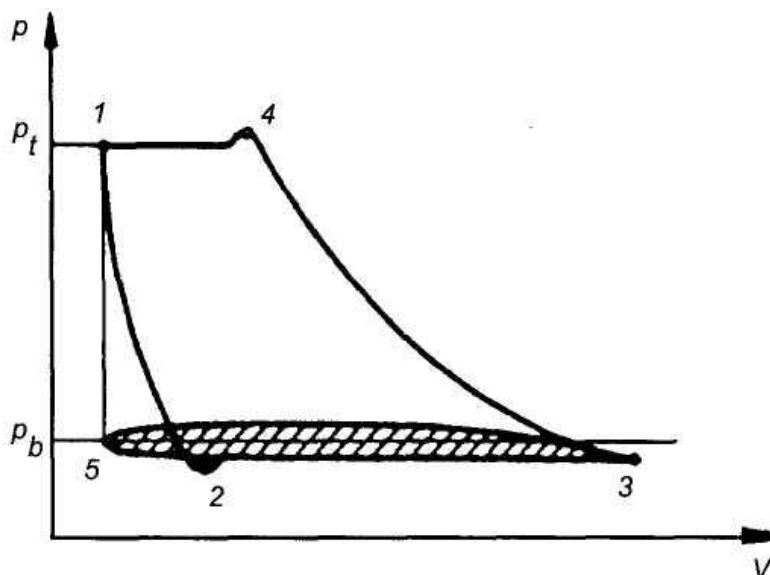
Na zbiorniku sprężanego gazu umieszczony jest samoczynny wyłącznik zatrzymujący sprężarkę, gdy ciśnienie w zbiorniku osiągnie górną granicę, i uruchamiający ją w sytuacji, gdy na skutek poboru gazu ciśnienie w zbiorniku spadnie do dolnej granicy. Ten system regulacji stosuje się w niewielkich sprężarkach pracujących okresowo, gdy dozwolone są dość znaczne wahania ciśnienia.

Rys. 7.1. Zależność wydajności sprężarki od czasu przy regulacji poprzez okresowe zatrzymywanie i uruchamianie sprężarki.

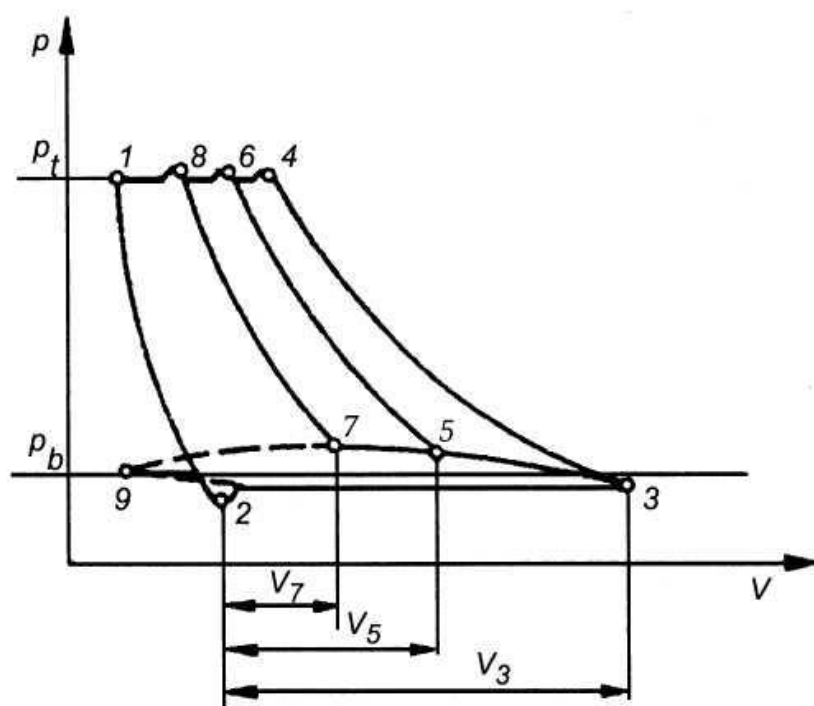
Regulacja poprzez otwieranie zaworów ssących

Regulacja ta odbywa się za pomocą otwierania zaworów ssących podczas suwu kompresji i wytłaczania gazu. Zassany do cylindra gaz zostaje wytłoczony z powrotem do rurociągu ssącego, tak że sprężarka pracuje na biegu jałowym i zapotrzebowanie na moc jest niewielkie.

Rys. 7.2. Wykres indykatorowy pracy sprężarki z otwartymi zaworami ssącymi podczas sprężania i wytłaczania gazu.

Regulacja przez okresowe – w stosunku do skoku sprężarki – otworzenie zaworów ssących jest rozszerzeniem regulacji przedstawionej powyżej. W tym systemie czas otwarcia zaworu ssącego może być regulowany w stosunku do trwania suwu tłoczenia od kąta $\varphi = 0^\circ$ (pełna wydajność), gdzie φ jest kątem obrotu korby od momentu przekroczenia punktu zwrotnego, w którym rozpoczyna się sprężanie, do $\varphi = 180^\circ$ (bieg jałowy sprężarki).

Rys. 7.3. Regulacja wydajności sprężarki przez czasowe otwarcie zaworów ssących podczas suwu sprężania i wytłaczania gazu.

Na rysunku przedstawiono trzy wykresy indykatorowe otrzymane podczas regulacji wydajności sprężarki poprzez czasowe otwarcie zaworów ssących. Opisany typ regulacji jest płynny, jednak jest stosowany zwykle w zakresie od 50% do 100% wydajności nominalnej. Punkty 3, 5, 7 na rysunku przedstawiają momenty zamknięcia zaworów ssących podczas suwu tłoczenia, a odcinki V₃, V₅ i V₇ określają objętości zasysanego czynnika w odpowiadającym punkcie regulacji sprężarki.

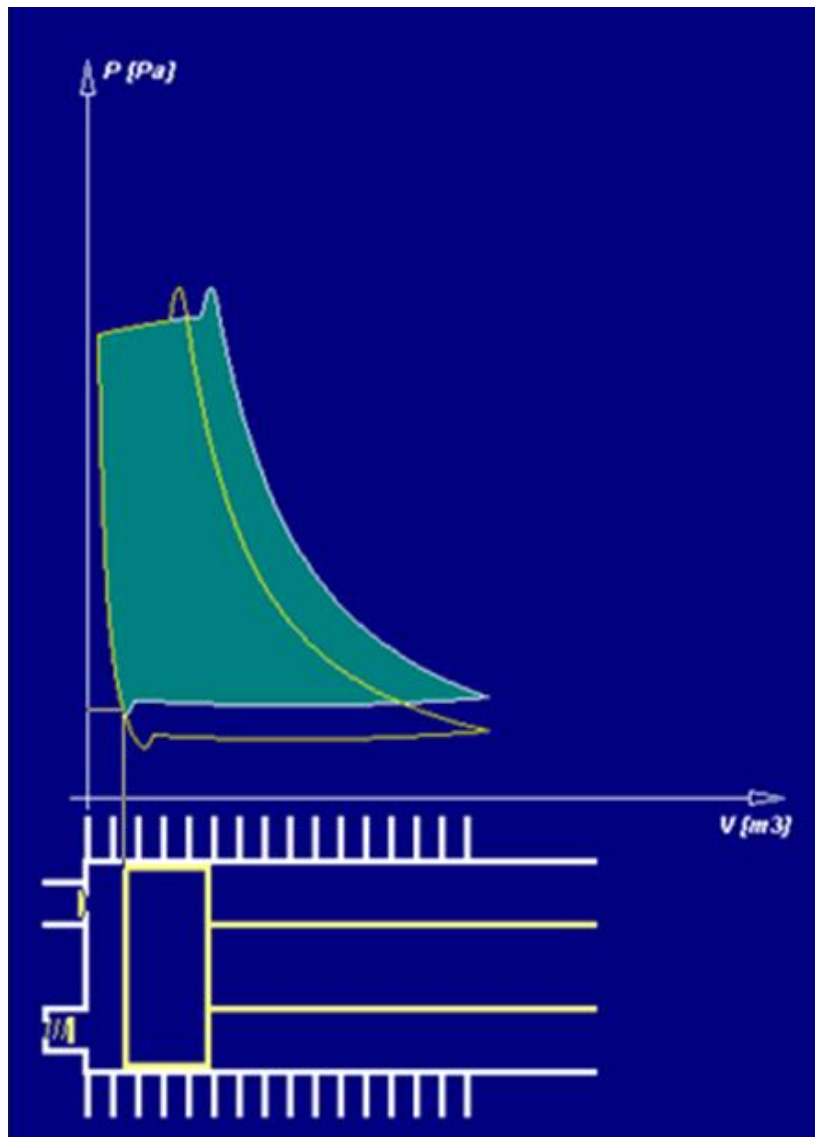
Pola 1-2-3-4-1, 1-2-3-5-6-1 oraz 1-2-3-7-8-1 odpowiadają wielkości pracy zapotrzebowanej przez sprężarkę pracy przy odpowiednich wydajnościach, natomiast pole 9-3-9 przedstawia pole pracy jałowego biegu sprężarki.

Regulacja poprzez dławienie na ssaniu

Regulacja ta polega na wprowadzeniu dodatkowego oporu w przewodzie ssącym, na przykład poprzez zastosowanie przepustnicy dławiącej. Wskutek tego ciśnienie ssania oraz gęstość zassanego gazu zmniejszają się powodując tym samym zmniejszenie ilości zassanej substancji gazu.

$$\dot{m}_t = \dot{V}_t \rho = V_s \dot{n}_0 \rho \quad (7.1.1)$$

$$\dot{V} = \lambda \dot{V}_t = \lambda V_s \dot{n}_0 \rho \quad (7.1.2)$$

Rys. 7.4. Regulacja wydajności poprzez obniżenie ciśnienia i gęstości gazu na ssaniu.

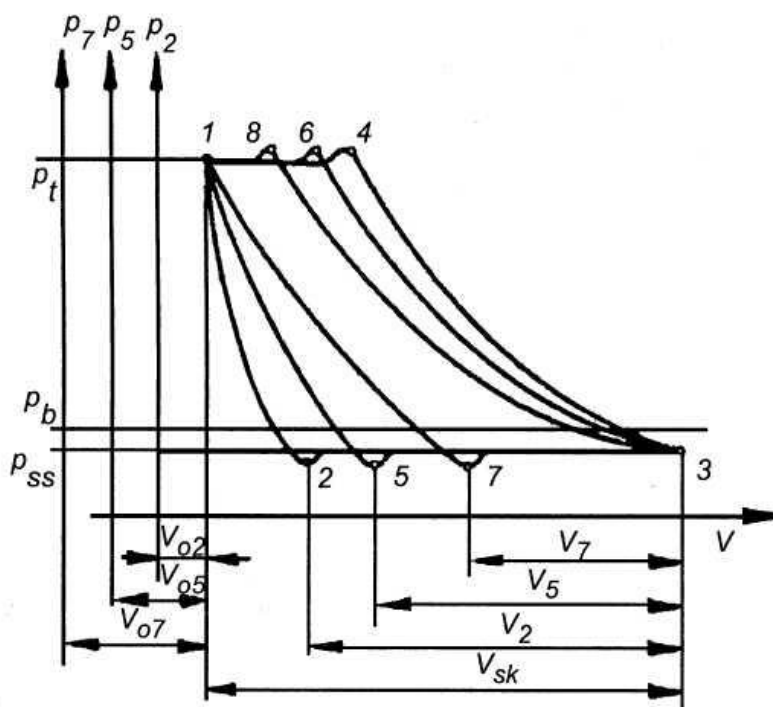
Regulacja poprzez włączanie dodatkowej przestrzeni szkodliwej

Dodatkowa przestrzeń szkodliwa zmniejsza współczynnik przestrzeni szkodliwej, a w związku z tym i współczynnik przetłaczania i wydajność sprężarki.

$$\lambda_s = \frac{V_{ss}}{V_s} \quad (7.1.3)$$

$$\lambda = \lambda_s \lambda_d \lambda_n \lambda_t \quad (7.1.4)$$

$$\dot{V} = \lambda \dot{V}_t \quad (7.1.5)$$

Rys. 7.5. Wykres indykatorowy sprężarki regulowanej przez zmianę wielkości przestrzeni szkodliwej.

Ponieważ we wszystkich trzech sytuacjach objętość skokowa jest stała, a zwiększa się jedynie przestrzeń szkodliwa, na wykresie oś ciśnień przesuwa się odpowiednio w lewo. Za każdym razem rozprężaniu podlega inna objętość czynnika i zasysanie rozpoczyna się odpowiednio w punktach: 2, 5 i 7. Wskutek tego objętość zasysanego czynnika zmniejsza się od V_2 do V_5 i V_7 .

Opisany sposób regulacji jest rzadko stosowany, głównie ze względu na trudności w rozwiązaniach konstrukcyjnych i dość znaczne straty energetyczne.

Regulacja poprzez wyłączenie z pracy poszczególnych cylindrów

Regulacja ta stosowana jest w sprężarkach wielocylindrowych (najczęściej jednostopniowych). Wyłączanie poszczególnych pracujących cylindrów realizowane jest poprzez na przykład otworzenie w nich zaworów ssących. Umożliwia to skokową regulację wydajności.

Regulacja poprzez zmianę prędkości obrotowej sprężarki

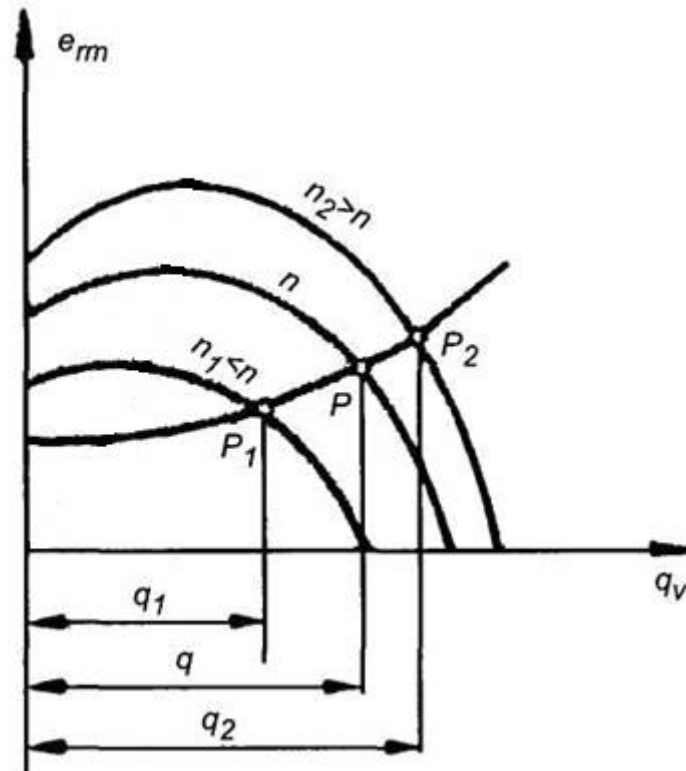
$$\dot{V} = \lambda V_s \dot{n}_0 \rho \quad (7.1.6)$$

7.2. Sprężarki wirowe

Wydajność sprężarek wirowych regulowana jest następującymi sposobami:

- zmianą prędkości obrotowej silnika napędowego – wpływa na zmianę charakterystyki sprężarki,
- dławieniem przepływu czynnika w przewodzie ssącym – wpływa na zmianę charakterystyki sprężarki,
- dławieniem przepływu czynnika w przewodzie tłocznym – wpływa na zmianę charakterystyki rurociągu.

Regulacja wydajności poprzez zmianę prędkości obrotowej

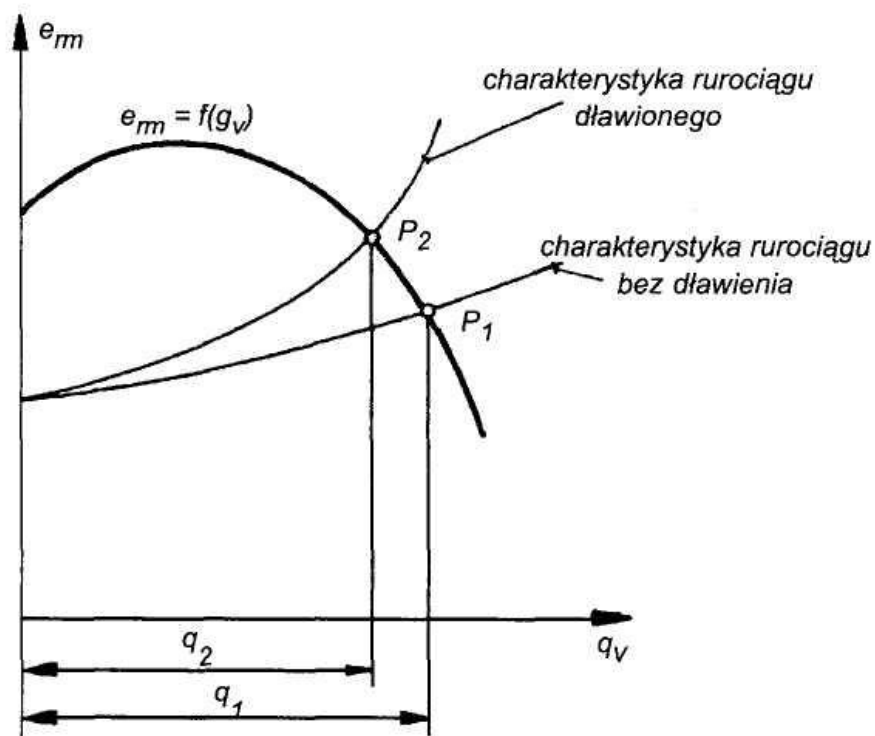

Rys. 7.6. Charakterystyki regulacji sprężarki przez zmianę prędkości obrotowej silnika napędowego.

Regulacja poprzez zmianę liczby obrotów jest powszechnie stosowana do sprężarek wirowych.

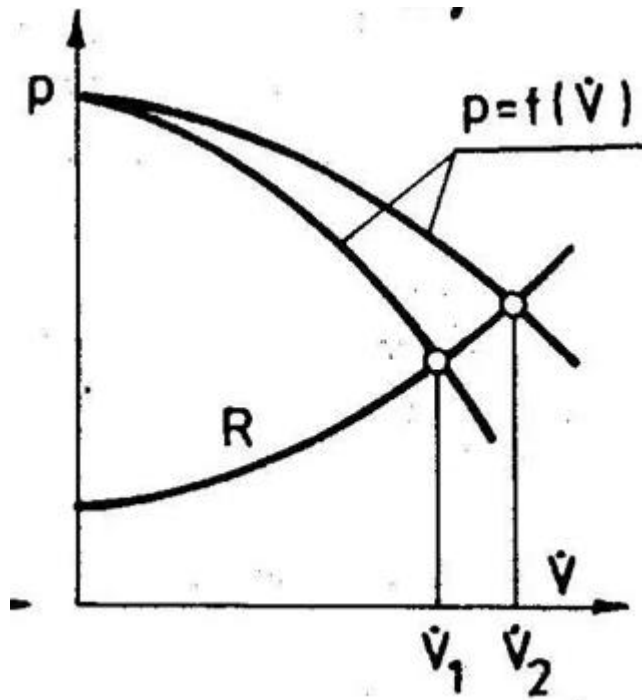

Regulacja wydajności poprzez dławienie przepływu czynnika w przewodzie tłocznym

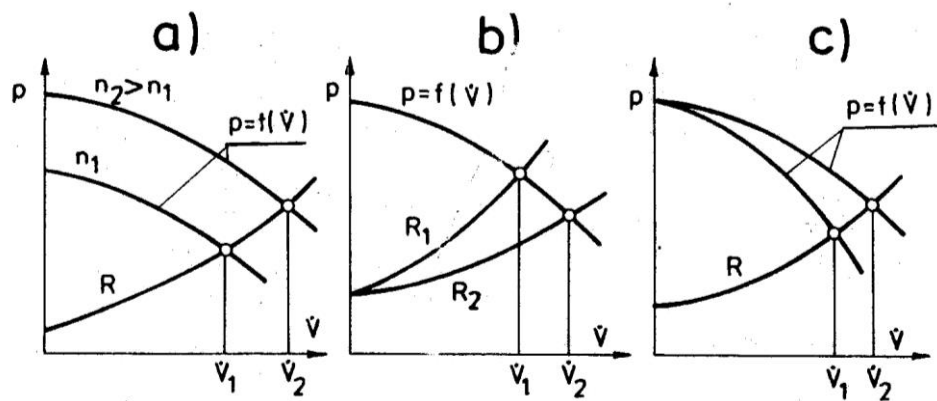

Rys. 7.7. Krzywa regulacji wydajności sprężarki wirowej poprzez dławienie przepływu w przewodzie tłocznym.

Regulacji wydajności z dławieniem przepływu czynnika w przewodzie ssącym

Rys. 7.8. Regulacja wydajności sprężarki przez dławienie przepływu w przewodzie ssącym.

Rys. 7.9. Porównanie sposobów regulacji wydajności sprężarek wirowych:

- przez zmianę prędkości obrotowej,
- przez dławienie przepływu na przewodzie tłocznym,
- przez dławienie przepływu na przewodzie ssącym.